

Visie Tree Centre Opheusden (TCO) en Nederlands Fruittelers Organisatie (NFO) bij het concept raadsvoorstel nieuw archeologiebeleid gemeente Overbetuwe

Hieronder zijn de standpunten van TCO en NFO weergegeven ten aanzien van het nu voorgestelde nieuwe archeologiebeleid van wethouder Horsthuis-Tangelder dat begin november gepresenteerd zal worden aan uw raad. Onze visie kan en mag gebruikt worden door alle politieke partijen ten behoeve van de voorbereidende vergadering d.d. 27 november over dit onderwerp. Aanbieden aan de raadsleden via: griffie@overbetuwe.nl

A. Betrokkenheid

De leden van TCO en NFO worden direct geraakt met dit beleidsvoorstel. Een niet onaanzienlijk deel van onze leden heeft immers gronden in Overbetuwe of beteelt deze.

Als grondgebruikers en als partijen die de bodem bewerken in de gemeente Overbetuwe kunnen en zullen wij geraakt worden met dit beleidsvoorstel. Het is vanuit dit oogpunt bijzonder spijtig dat wij, als direct betrokken partijen en als partijen die direct afhankelijk zijn van de bodem, geen inbreng hebben kunnen leveren in dit voorstel. Als wij deze inbreng wel hadden kunnen leveren, had er naar onze mening een meer maatschappelijk gedragen beleid voor u gelegen.

B. Verstoringskaart en proportioneel beleid

Het opstellen van een archeologische verwachtingskaart is iets heel anders dan het vastleggen van beleid hoe met die kaart om te gaan in bestemmingsplannen. Een archeologisch beschermingsregime in bestemmingsplannen kan licht, gemiddeld of zwaar zijn. Dat is een politieke keuze!

NFO en TCO maken ernstig bezwaar tegen het nu voorliggende voorstel omdat dit voorstel een zwaar verstrekkend archeologische beschermingsregime bevat met substantiële kosten: niet alleen voor onze leden en burgers, maar straks ook voor de gemeente zelf. TCO en NFO bepleiten een proportionele en maatschappelijk bewuste aanpak van het archeologiebeleid. De buurgemeente Neder-Betuwe heeft dat gedaan en dat voorbeeld verdient navolging, ook hier in de gemeente Overbetuwe. De aanpak in Neder-Betuwe - als ook in de gemeente Buren - bestaat er uit dat men rekening houdt met door de laanboom- en fruitteelt reeds verstoorde grond. Onderzoek heeft uitgewezen dat deze gronden tot ten minste 51 cm. -mv. zijn verstoord¹ en dat een onderzoeksplicht vanaf 30 cm. -mv. niet houdbaar en reëel is. Een en ander is duidelijk verwoord in de archeologische beleidsnota van de gemeente Neder-Betuwe. Het niet verplicht stellen van archeologisch onderzoek op

¹ Mag het een onsje minder zijn?; Rapportage bodemverstoringsonderzoek in de gemeenten Eersel, Teylingen, Midden-Drenthe, Neder-Betuwe en Peel en Maas; J.N.W. Breimer (A=M Adviespraktijk) / C. Sueur (Buro de Brug), Amsterdam / Voorburg, 2014.

verstoorde laanboom- en fruitpercelen was ook de strekking van de motie² van de VVD, GBO, D'66 en de PvdA die deze partijen indienden bij de bespreking van het Bestemmingsplan Buitengebied d.d. 5 maart 2013 in uw gemeente.

Voor die geïnventariseerde percelen heeft de gemeente Neder-Betuwe daarom een vrijstellingsgrens opgenomen – ook in haar planregels – van 51 cm.-mv. Wij bepleiten een soortgelijke aanpak en benadering in de gemeente Overbetuwe, voor zowel de laanboompercelen *als* de fruitboompercelen. Op deze wijze wordt onnodig archeologisch onderzoek voorkomen en daarmee ook het verlies van kostbare tijd en geld bij de telers van bomen en fruit in de gemeente Overbetuwe. Wij zien graag dat de gemeente Overbetuwe het voorbeeld van de gemeenten Neder-Betuwe en Buren volgt en dus ook een verstoringskaart laat opstellen. Op basis van objectieve bronnen zoals de Meitellingen en topografische kaarten is een dergelijke kaart goed samen te stellen.

Onnodig archeologisch onderzoek wordt in dit raadsvoorstel ook voorgesteld op gronden met een lage archeologische verwachting. De trefkans dat op deze gronden een behoudenswaardige vindplaats wordt aangetroffen is zeer miniem; feitelijk is onderzoek deze gronden *'zoeken naar en speld in een hooiberg'*. Om die reden stelden de gemeente Neder-Betuwe dan ook *geen* onderzoeksverplichting in voor deze gronden. Ook dat hoort bij proportioneel archeologiebeleid. Het lijkt ons goed hier in een regionale lijn te trekken en deze gebieden ook in de gemeente Overbetuwe uit te sluiten van een onderzoeksplicht. Onnodige regels worden zo voorkomen.

C. Is dit voorstel wel bij de tijd?

De nu voorliggende archeologische waarden- en verwachtingenkaart bevat slechts verzamelde data tot 2018!

Nadere bestudering leert ons dat de nu voorliggende archeologische waarden- en verwachtingenkaart al 4 en een half jaar (!) oud is. Data op deze kaart zijn verzameld tot en met *april 2018*. Dat betekent dat archeologisch onderzoek, maar ook bodemverstoringen die de afgelopen vier en een half jaar hebben plaatsgevonden in de gemeente Overbetuwe niet zijn opgetekend op deze kaart. Dat lijkt ons een behoorlijke omissie. En het voorstel is nu om deze kaart straks ook op te nemen in het Omgevingsplan. Stel dat het Omgevingsplan over 2 jaar tot stand komt, dan wordt in dat plan een situatie van meer dan zes jaar geleden verankerd. Burgers en bedrijfsleven, maar ook de gemeente, kunnen dan straks niet vertrouwen op een actuele kaart. Ook dat kan leiden tot onnodige kosten voor ons allemaal, inclusief de gemeente.

D. Waarom geen evaluatie van het gevoerde beleid?

² Registratienummer: 13RB000037, agendapunt: 6 Bestemmingsplan Buitengebied Overbetuwe, 5 maart 2013.

Hoe werkte het tot nu toe gevoerde beleid, gebaseerd op een archeologische waarden- en verwachtingenkaart uit 2009?

Actualisatie van archeologisch kaartmateriaal is noodzakelijk omdat door de jaren heen er archeologische onderzoeken worden uitgevoerd, archeologische inzichten kunnen veranderen, maar ook doordat het bodemkundig gebruik van de bodem, o.a. door laanboomkwekers en fruittelers in de loop der jaren veranderd. Door de tijd heen wisselen percelen van gebruik en daarmee ook hun bodemkundige staat. De gemeente Overbetuwe heeft over een periode van meer dan 10 jaar nu archeologiebeleid gevoerd. Ligt het dan niet in de lijn van de verwachtingen, als goede bestuurders, allereerst eens te kijken hoe dit beleid werkte, alvorens nu, zonder ervaringscijfers en zonder ruggenspraak met gebruikers van de bodem, nieuw beleid vast te stellen? Bijvoorbeeld: hoe werkte de motie die destijds in 2013 is aangenomen?

E. Omgevingswetproof?

Voldoet dit voorstel straks aan de eisen die de Omgevingswet – ingaande per 1 juli 2023 - stelt aan de bescherming van archeologische waarden?

In de straks van toepassing zijnde Omgevingswet wordt gesteld dat er sprake dient te zijn van *'aantoonbare archeologische verwachtingen'*. Als gemeenten straks in hun Omgevingsplannen gebieden met een archeologische verwachting willen beschermen (lees: een vergunningstelsel willen opnemen voor bepaalde bouw- of aanlegactiviteiten) zal dus moeten blijken dat er gebruik is gemaakt van expliciete en specifieke lokale archeologische informatie en expliciete en *specifieke lokale bodemkundige informatie*. Door het ontbreken van een goede inventarisatie van verstoorde fruitteelt en laanboompercelen (= specifieke lokale bodemkundige informatie) in het nu voorliggende kaartmateriaal, voldoet dit voorstel niet aan de Omgevingswet. Dat betekent dat straks onder de Omgevingswet, elke burger en elk bedrijf een door de gemeente Overbetuwe opgelegde onderzoeksplicht juridisch kan aanvechten.

CONCLUDEREND

NFO en TCO zien dit beleidsvoorstel als een incompleet voorstel waaraan nog het nodige moet gebeuren. Ten aanzien van het kaartmateriaal dient er nog een verbeterslag gemaakt te worden door in het verleden verstoorde/gebruikte laanboom- en fruitpercelen in kaart te brengen *en* er dient een bestemmingsplankoppeling te komen van deze verstoorde percelen met een reële vrijstellingsgrens van 51 cm. -mv. Ook een evaluatie van het gevoerde beleid zou zeer wenselijk zijn.

Tevens dient het kaartmateriaal up-to-date te worden gemaakt met data tot en met 2021. De nu voorliggende kaart is verouderd. Indien de bovenstaande werkzaamheden worden uitgevoerd zijn beleid en kaartmateriaal Omgevingswetproof.

Onze suggestie is dit voorstel eerst te verbeteren en dan pas door te sturen naar de Raad. Het huidige voorstel kent nog te veel tekortkomingen en houdt nog te weinig rekening met andere maatschappelijke groeperingen c.q. economische belangen.

Opheusden, 31 oktober 2022

Namens NFO en TCO:

Goos Cardol
Voorzitter Tree Centre Opheusden

voorzitter@treecentreopheusden.nl